

TALLER TEMÀTIC I: CURS 2018-19

Departaments Implicats: DPA, CA1 i RA

Professor Coordinador del Taller: Alfred Linares

Professorat taller: Marta Domènech, Carmen Escoda

Professor Coordinador del Seminari: Tecnologia

Professorat seminari (si s'escau): Professor Tecnologia, Alfred Linares

PRESENTACIÓ

La nostra proposta planteja diferents possibilitats d'implementació, en funció dels interessos dels estudiants. D'una banda es proposen dos tallers independents entre si, de tal manera que es pot fer només un, sigui el primer o el segon, al semestre de tardor o el de primavera. També hi ha la possibilitat de fer-ne els dos, TI i TII i fins i tot afegit el Taller de PFG, el curs següent.

Els aspectes coincidents dels dos tallers son bàsicament tres i tenen a veure, evidentment amb criteris pedagògics.

En primer lloc, el taller pretén que l'estudiant faci una reflexió, sobre els treballs que ha desenvolupat al llarg de la seva experiència projectual a l'Escola i no només, també l'aprenentatge que hagi pogut fer a despatxos d'arquitectura o d'altres. L'objectiu és sobretot que aprengui a posar-se en *context* ell mateix, es a dir situar-se respecte de la institució de l'arquitectura, es adir establir-se en una experiència: com és o com voldria ser arquitecte, amb qui vol relacionar-se, quins son els seus companys de viatge. Aquest és el primer pas per poder prendre la *responsabilitat* de ser ell mateix, arquitecte.

El segon aspecte te a veure amb la relació de l'arquitectura amb el territori, sigui aquest allò que entenem per "paisatge" o l'entorn urbà. Aquest és un aspecte important quan parlem de la relació entre arquitectura i lloc i porta implícita una reflexió sobre les diferents escales dimensionals que treballa, sempre, l'arquitecte. En altres paraules, una no-diferenciació entre projecte urbà i projecte d'arquitectura. Arquitectes com Álvaro Siza, Enric miralles, Pepe Llinàs, Frank Ghery i tants d'altres mostren aquesta imbricació entre les diferents escales arquitectòniques. Potser es tracta de pensar la ciutat des del *collage*, no tant des del *master-plan*.

El tercer element es refereix a la *matèria*, el material, entès com a sistema constructiu i estructural, elements indispensables i constitutius de l'essència del projectar.

Finalment, els sistemes de representació, especialment l'"sketching", com a eina fonamental en el procés del projecte, que permet fer la síntesi entre els diferents nivells de projecte. Atès el tipus de projecte que plantegem, la representació de l'entorn es constitueix també en un element clau del procés de projectar.

La suma de tots aquests factors, han de donar un alt grau de complexitat al procés d'aprenentatge que implica docs, la subjectivitat del subjecte arquitecte en relació als altres, la institució de l'arquitectura, el *context*, es a dir un temps i un lloc i la *matèria*, la fisicitat del fet de construir, essencial per comprendre allò específic dels arquitectes formats a l'ETSAB.

OBJECTIUS

Respecte dels objeius genèrics el curs :

- El primer objectiu i el més important, en tant que el projecte és una acció intencionada, és aconseguir que l'estudiant assumeixi la seva responsabilitat en tant que arquitecte, basada en la capacitat de decissió. Responsabilitat que ho és de tot ordre; social, política, econòmica, legal.

- Posar en contexte a l'estudiant, per tal que es reconegui com a arquitecte, amb l'objectiu que pugui millorar la seva capacitat de projectar, mitjançant l'estudi de casos, que li siguin propis o propers.
- Incidir en la complexitat del projecte, insistint en la necessitat de considerar la materialitat, com un element inicial i bàsic del fet de projectar.
- Iniciar una reflexió respecte del concepte de *projecte urbà*.
- Millorar la seva capacitat de comunicar, mitjançant la utilització de totes les eines de representació al seu abast.

Respecte dels objectius específics:

- Insistir i ampliar les eines de representació en els diferents nivells del projecte.
- Desenvolupar la capacitat crítica de l'estudiant, per tal de valorar l'arquitectura en general i el seu treball en particular.
- Aprendre a decidir sobre "*indecidibles*".

CONTINGUT

El treball proposat per al Taller, versarà sobre l'Eixample, per tal d'incidir en la dialèctica illa/superilla –models ideals- per plantejar el debat en l'Eixample com a espai d'oportunitat. En una ciutat d'una densitat extraordinària, amb una evident manca d'espais lliures, proposem detectar els espais d'oportunitat i una trama alternativa al model de Cerdà i la relació illa/carrer, per proposar el projecte d'una trama alternativa i complementària basada en una estructura urbana, basada en la relació entre espais intersticials. Per tant davant de la repetició d'un model abstracte, proposem la construcció d'un projecte basat en la definició d'àmbits concrets d'actuació, centrats en la definició i interrelació dels buits urbans disponibles.

Per a d'acotar el tema, proposem l'àmbit al voltant del parc de Jean Nouvel a la Diagonal i l'illa definida pels carrers Marroc, Bilbao, Perú i Espronceda, com a punt de partida per a ampliar el concepte de "projecte urbà". Conceptes com a interstici, límit, paradoxa, memòria depositada, estrats, traça en tant que senyal, forma del territori i accidents orogràfics o estructura de la propietat, formaran el lèxic bàsic de la proposta, que del debat amb els estudiants, s'haurà d'ajustar.

Lligat a aquesta lectura de la ciutat, hi ha la proposta d'edificar algun tipus d'equipament, relacionat amb les necessitats concretes detectades en el procés de comprensió del lloc. Definir el programa, -programar- forma part de la proposta.

ESTRUCTURA

1er lliurament, dijous 4 d'octubre: Estudis previs, dimensionat del programa, anàlisi del lloc, estudi evolutiu del sector (plànol històric, període 1900-60 i actual, com a mínim), estudi tipològic i de referents, maqueta (de treball, cartró) de l'emplaçament i per grups.

Aquesta primera fase es podrà fer en grups de 2-3 estudiants.

2on lliurament, dijous 1 de novembre: Proposta inicial, especialment enfocada a resoldre la relació entre l'edifici i el lloc on aquest es situa.

3er lliurament, dimarts 29 de novembre: Estudi complert a nivell d'avantprojecte, que ha de contemplar també les qüestions d'estructura resistent, construcció i instal·lacions.

Lliurament per curs, dijous 20 de desembre: Els projectes que hagin assolit un grau suficient de desenvolupament seran qualificats amb el lliurament de desembre (o maig al quadrimestre de primavera), amb la possibilitat de millorar la qualificació al lliurament de fi de curs al gener.

Lliurament final; dijous 17 de gener de 2018, per a qualsevol estudiant, o aquells que no hagin obtingut qualificació suficient al lliurament per curs.

METODOLOGIA

Respecte de la metodologia docent:

La metodologia de treball serà la crítica, organitzada mitjançant el taller de projectes. Aquesta actitud crítica es desenvolupa segons diferents estratègies:

- L'estudiant com a centre del procés d'aprenentatge. Aprenentatge en la diferència.

- Visita i comprensió del lloc proposat per al desenvolupament del treball.
- Contextualització del treball de l'estudiant.
- Es realitzaran un seguit de classes teòriques, sobre el concepte d'institució i arquitectura contemporània.
- Es recomanen visites, a edificis de Barcelona.
- Els temes del taller seran comentats al Seminari, que ha de funcionar com una mena de laboratori, complementari del taller.

SEMINARI

Descripció: "Arquitectura i Matèria"

Una de les característiques més significatives del perfil dels estudiants de la nostra Escola és la complexitat, una complexitat que és fruit de la interacció entre els aspectes que tenen a veure amb els aspectes més relacionats amb la invenció, d'una banda i el coneixement acumulat al llarg dels diferents cursos i que tenen a veure amb la matèria, és a dir els aspectes tecnològics lligats als processos del construir.

Entenem que el projectar no pot en cap cas deslligar-se del construir, que la materialitat, forma part des de l'inici del procés, complex, de projectar. Aquesta característica forma part, crec de la essència dels arquitectes que formem i crec que al cinquè curs, quan l'estudiant ha assolit un nivell de coneixement suficient dels sistemes estructurals, constructius, de condicionaments, és el millor moment de plantejar aquesta síntesi com a un element prioritari.

Competències genèriques:

1. Aprenentatge del projectar des de la matèria. L'edifici com a objecte construït
2. Comprensió de l'edifici muntatge, constituït per diferents elements que s'incardinen per articular un conjunt estructurat.
3. Millorar la capacitat de representar la materialitat de l'arquitectura, mitjançant utilització de les eines de les millors eines de representació en cada cas.
4. Relació arquitectura/entorn, entenent l'entorn en sentit ampli i amb diferents graus de complexitat, estructurat en capes.
5. Relacions de l'arquitectura amb la matèria, i la influència de les arts plàstiques.
6. Crítica d'arquitectures contemporànies, des del punt de vista de la matèria.

Competències específiques

1. Control climàtic de la forma i integració de l'arquitectura al lloc on s'inscriu.
2. El lloc, ciutat o territori, com a sistema climàtic i incidència en el fet de projectar.
3. Sistemes de representació i materialitat.
4. Sistemes de producció i pre-fabricació

Continguts:

1. Estudi de precedents i posar en context. Casos d'estudi sobre els que es treballarà.
2. L'estudiant i la seva competència. Treball sobre els projectes desenvolupats per l'estudiant als cursos precedents.
3. Desenvolupament de l'actitud crítica respecte de l'arquitectura contemporània. Estudi de precedents i presentació teòrica de projectes contemporanis.

Tasques:

1. Proposta de programa per al projecte desenvolupat al taller temàtic.
2. Estudi i posar en context, els projectes desenvolupats pels estudiants, al llarg dels diferents cursos a l'Escola.

Petita recerca sobre casos d'estudi. Grups de fins a tres estudiants

OPTATIVES

Es recomana com a complementàries del cursles següents assignatures optatives

1. Optativa: CA1, "Arquitectura, materials i Medi-Ambient"

Professora: Cristina Pardo, 5.0 crèdits.

Horari: dimarts, de 15.30 a 17.30: dijous de 19.30 a 21.30

2. Optativa: EGA, "Control gràfic de l'entorn natural i urbà, en 3D"

Professor: Gustavo Nocito Marasco, 5.0 crèdits

ANNEX

Suport teòric:

Al llarg del curs farem classes de suport teòric al projecte, sobretot amb la voluntat de clarificar fins on sigui possible, la situació de la cultura arquitectònica contemporània.

Algunes propostes:

1. Una definició d'arquitectura: invenció/convenció. L'edifici "Bankinter" de Rafael Moneo, o l'arquitectura com a objecte d'estudi. Kurt Schwitters i Rafael Moneo.
2. La Institució de la arquitectura. Establir-se en una experiència o la continuïtat dels discursos.
3. Metàfora i codificació: la dimensió normativa de la disciplina. Giuseppe Terragni, Peter Eisenman i la casa Giuliani Frigerio.
4. Metàfora i Institució: la arquitectura concebuda como la historia de unes -poques- metàfores. Jorge Luís Borges. La invenció
5. Intertwining. Entrelaçaments. Steven Holl i l'espai com a la relació de la llum i el temps.
6. Barroc I El mercat de Santa Caterina d'EMBT. Arquitectura i temps.. El concepte de context.
7. Terceres vies: Álvaro Siza i Josep Llinàs. La ciutat com a paisatge. La metàfora naturalista.
8. Gunnar Asplund i el cementiri del Bosc. Arquitectura i paisatge.
9. La figura poètica del "reconeixement". Alvar Aalto y la biblioteca de Viipuri
10. Arquitectura y desconstrucció. Metàfora e invenció. Álvaro Siza en Matosinhos
11. Barroc II. Iconografies i Frank Ghery a Bilbo. La Ciutat com a paisatge
12. Expressionisme e innovació. Peter Zumthor a la Bruder Klaus.
13. SANAA y el minimalisme. La metàfora del clima.
14. RCR Arquitectes, SANAA i les galetes de la sort.

Bibliografia Bàsica

Foucault, Michel. "El orden del discurso". Barcelona, Tusquets Editores, 1.987. 84-7223.036-8.

Holl, Steven.—"Parallax".—Princeton Architectural Press.—New York, 2000. ISBN: 1-56898-261-5.--

Prigogine, Ilya.—"Las leyes del caos".—Barcelona.— Drakontos Bolsillo.—2008.—Milan Laterza, 1993.—ISBN: 978-84-8432-239-9.—

Rowe, Colin; "Manierismo y arquitectura moderna"; Ed GG; Barcelona, 1978. ISBN: 84-252-0723-1

Tanizaki. "El elogio de la sombra". Biblioteca de Ensayo Siruela, Madrid, 1.994. ISBN: 84-7844-258-8.

Bibliografia complementària

Aalto, Alvar; "La humanización de la arquitectura"; Tusquets Editores, Barcelona. 1977

Aczel, Amir D.—"Entrelazamientos".— Barcelona.-- Editorial Crítica.—2004.—ISBN:978-84-8432-980-0.—

Azua, Fèlix. "Diccionario de las artes". Editorial Anagrama, Barcelona, 2.002. ISBN: 84-339-6182-9.

Dalí, Salvador. "El mito trágico de 'El Angelus' de Millet". Tusquets Editores; Barcelona, 2.004.

Primera edició: J.J. Pauvert, 1963. ISBN: 84-8310-934-4.

Deleuze, Gilles. "El pliegue". Paidós Estudio, Barcelona, 1.989.

Eisenman, Peter. "Giuseppe Terragni. Transformations, decompositions, critiques". The Monacelli Press, New York. 2.003. ISBN: 1-885254-96-2.

Giedion, Sigfried. "Arquitectura como fenómeno de transición". Editorial GG, Barcelona, 1969. ISBN: 84-252-0845-9

Lahuerta, Juan José.—"Estudios antiguos".—Madrid.—Antonio Machado Libros.—2009.—ISBN: 978-84-7774-829-8.—

Le Corbusier. "Mensaje a los estudiantes de arquitectura". Ediciones Infinito, Buenos Aires, 2.004. ISBN: 987-96370-3-8. Edició original: París, Ed. Minuit, 1957.

Moneo, Rafael. "La llegada de una nueva técnica a la arquitectura: las estructuras reticulares de hormigón". Ed. ETSAB. Monografía núm. 11. Barcelona, 1.976

Rossi, Aldo. "Autobiografía científica". Editorial Gustavo Gili. Barcelona, 1984. ISBN: 84.252-1176-X.

Zumthor, Peter.—"Atmósferas".—Barcelona.—Editorial Gustavo Gili.—2006.—ISBN-13: 978-84-252-2117—0.—

Gener, 2018